

Robert Irwin: *For Lust of Knowing: The Orientalists and their Enemies*.

Allen Lane, Penguin Books 2006. 410 sider.

I værket *For Lust of Knowing* har Robert Irwin skrevet indsigtfuldt om orientalistikkens tilblivelse, men værket tager sig først og fremmest ud som et indlæg i orientalismedebatten, som har foregået siden Edward Saids udgivelse af *Orientalism* i 1978. Med dette værk ønskede Said bl.a. at beskrive, hvordan orientalistikken fik betydning for organiseringen af europæisk kolonialisme i Mellemøsten og Indien, men Said ønskede også at gennemføre et kulturelt opgør med orientalistikken. I kraft af sit faglige udgangspunkt i litteraturvidenskaben kunne Said således påpege en række eksempler på litterære stereotypiseringer af fx islam og araberne, som de var kommet til udtryk i europæisk litteratur og orientalistik siden middelalderen.

Selve orientalistikken – dvs. det videnskabelige studium af orientalsk kildemateriale som fx koranen – er et videnskabshistorisk fænomen, der har nære forbindelser til middelalderens teologi og filologi. Orientalistikkens tilblivelse er et af de centrale omdrejningspunkter i Irwins værk, og han tidsfæster denne videnskab til 1500-tallets Europa, hvor franskmændene Guillaume Postel (1510-1581) betegnes som den første orientalist.

Irwins realhistoriske tilgang til orientalistikkens historie fremstår lødig, men der er i samme forbindelse tale om en underforstået kritik af *Orientalism*, da han samtidig giver udtryk for en omfattende kritik af selve receptionen og udbredelsen af Saids værk. Irwin ønsker således at rette op på

denne problematik ved at skildre orientalistikkens ”sande” historie på et grundlag, der ikke samtidig fremstår som en anerkendelse af *Orientalism*: ”One finds oneself having to discuss not what actually happened in the past, but what Said and his partisans think ought to have happened”.

Med denne realhistoriske analyse opstiller Irwin et udtrykkeligt skel mellem kunstneriske og videnskabelige repræsentationer af Orienten på baggrund af en vurdering af, at disse ikke bidrog til samme felt. Dermed udtrykkes endnu en gang en kritik af de grundprincipper, hvorpå *Orientalism* er skrevet, da Said netop lagde stor vægt på en samlet beskrivelse af repræsentationer af Orienten fra både kunstnerisk og videnskabelig hånd.

I konkret forstand medfører denne benægtende fremstillingsform, at referencerne til Said og *Orientalism* glider ud efter de første 20 sider, og herefter giver Irwin sin version af orientalistikkens historie. Problemet med dette benægtende udgangspunkt er imidlertid, at Irwin dermed fastholder sin fremstilling af orientalistikkens historiske udvikling i en ikke-teoretisk diskurs, der virker søgt og konstrueret i sine manglende referencer til Saids teoretiske pointer. Herudover fremstår Irwins realhistoriske skildring af orientalistikken ej heller uden stridspunkter, og det måske kritiske punkt i denne sammenhæng kan findes ved hans diskussion af forholdet mellem orientalistik og raceteorier i 1800-tallets Europa.

Læsere af *Orientalism* vil vide, at denne problematik står centralt i værket, men ved Irwins skildring af den franske orientalist Ernest Renan (1823-1892), der af Said blev udpeget som en af orientalistikkens største bidragydere til europæisk

racetænkning, afvises selve ideen om, at orientalistikken bidrog væsentligt til 1800-tallets racisme: "Renan's racism merely put a pompous pseudo-scientific gloss on ideas that already circulated in the street. People did not need to have Orientalists invent racism for them". I en sidste bemærkning hertil fremhæver Irwin endvidere, at Renan, med hans begrænsede arabiskkyndighed, slet ikke kan regnes for en "sand" orientalist, hvilket fremstår absurd og uden belæg.

Det kan vanskeligt benægtes, at der foregik en udveksling af ideologier mellem orientalistikken og den europæiske offentlighed i anden halvdel af 1800-tallet, men Irwins synsvinkel på dette punkt er ganske selektivt; det er således ikke interessant at undersøge, hvordan orientalistikken bidrog til denne racetænkning. Det er rigeligt for Irwin at slå fast, at orientalistikken ikke stod fadder til europæisk racisme. Dette eksempel må betragtes som en uheldig konsekvens af Irwins vedholdende afvisning at ville diskutere på grundlag af Saids betragtninger om samme emne i *Orientalism*.

I de sidste kapitler af *For Lust of Knowing* engagerer Irwin sig dog i en eksplicit analyse af Said og receptionen af hans forfatterskab. Irwin udviser her en mærkværdig evne til at fremhæve de mest åbenlyse forhold ved *Orientalism* som problematiske og samtidig benægte værkets relevans for beskrivelsen af orientalistikkens historie. I en gennemgang af Saids brug af Michel Foucaults diskursive magtbegreb, oplyser Irwin således sine læsere om, at "*Orientalism* is not a history of Oriental studies, but rather a highly selective polemic on certain aspects of the relation of knowledge and power". Formålet er her at fortsætte under-

kendelsen af Saids skildring af orientalistikkens historie, men Said udtrykker sig tydeligt om anvendelsen af – og afvigelserne fra – Foucault gentagne gange i *Orientalism*, og Irwins kommentar virker derfor overflødig.

Irwins kritiske holdning til receptionen af *Orientalism* og øvrige dele af Saids forfatterskab udtrykkes således gang på gang i *For Lust of Knowing*, og han vægrer sig ved at anerkende Saids forfatterskabs betydning for bl.a. post-colonial studies, hvor selv fremtrædende teoretikere, som fx Homi Bhabha, bekender deres gæld til Said. Den fortsatte anvendelse af Saids tankegods og forfatterskab får dog ikke Irwin til at betvivle eller opbløde sin holdning; hans opfattelse lader i stedet til at være, at der må være "noget galt" med fx post-colonial studies, men han gør sig ikke den ulejlighed at oplyse om, hvori denne fejlagtighed består.

Trods den indledningsvise oplysning om, at "I really am attacking the book rather than the man", har Irwin ikke desto mindre dedikeret et helt kapitel til en kritisk gennemgang af Saids person og forfatterskab. I dette kapitel opregner Irwin de fleste faktuelle fejl ved *Orientalism*, men på problematisk vis knyttes det til detaljer om Saids optræden i offentlige sammenhænge og om hans kræftsygdom, der kostede ham livet i 2003. Det kan dog være svært at få øje på disse detaljers relevans for en faglig kritik af *Orientalism*.

I forbindelse med denne personkarakteristik lægger Irwin stor vægt på at fremhæve Saids baggrund i litteraturvidenskaben, og hermed synes Irwin at ville hævde, at Said helt og holdent opfattede Orienten som en orientalistisk-litterær kon-

struktion. Med tanke på Saida's engagement i fx palæstinenserne's sag fremstår dette argument ikke overbevisende, og det er beklageligt, at Irwin ellers pålidelige fremstilling af orientalistikkens historie sammenkædes med et personopgør, der foretages på så underlødigt et grundlag.

På mange punkter forekommer Irwin så fuldstændig overbevist om de negative konsekvenser af Saida's bidrag, at han ikke viger tilbage fra at underkende stort set alle forskningstraditioner og individuelle forskere, der har fundet nytte i anvendelsen af *Orientalism*. Irwin's afsluttende pointe med denne omfattende kritik er dermed, at så længe orientalistikken kritiseres på grundlag af dette værk, har orientalistikken intet at frygte. En respons på denne pointe må naturligvis være at stille spørgsmålet om, hvorfor en humanistisk tradition som orientalistikken overhovedet skulle frygte at blive kritiseret?

Irwin kan altså protestere lige så højlydt over udbredelsen af Saida's forfatterskab, han ønsker, men det ændrer ikke ved den kendsgerning, at et værk som *Orientalism* allerede har haft små 30 års kritisk og konstruktiv indflydelse på det humanistiske studium af kultur.

Christian Hall, specialestuderende
Afdeling for Historie, Saxo-Instituttet
Københavns Universitet